

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE KUTSEÜHINGUTE LIIDU HÄALEKANDJA

NR. 7

OKTOOBER 1939

6. AASTAKÄIK

Sotsiaalpoliitika arengu võimalusi

ÜHENDUSES Ida-Euroopas toimunud riikide vahelise suhtumisega ja jõukaalude ümberkujunemisega, kusjuures Balti riiges hakkab domineerima Nõukogude Vene mõju, kerkib üles sotsiaalkindlustuse laiendamine senisest suuremal määral. Eeskätt teeb küsimuse akuutseks meie naabri — Venemaa — eeskujulik sotsiaalkindlustuse areng, teiseks Balti riigid ei vaja enam senises ulatuses ohverdada oma vaba raha reserve relvade ja kaitsejõudude suurendamiseks, kolmandaks riigi kodanikud on kõige lojaalsemad riigikorrale, kui nende elu on kindlustatud. Tööliskond on ammugi nõudnud sotsiaalkindlustuse laiendamist — vanade ja invaliidide kindlustamist, leskede ja vaestelaste kindlustamist, puhkeaja seaduse laiendamist, töötuse vastu kindlustamist jne. Seni pole sel alal veel jõutud kuigi märgatavatele tulemustele, kuna riigivõimul puudusid sellekohased tuludallikad ja raha kasutati muude ülesannete teostamiseks.

Siin seisavad tööliskonnal suured ja tõsised ülesanded ees. On arusaadav, et neid küsimusi ei lahendata tööliskonna aktiivse osavõtuta ja võitluseta. Tööliskond peab seisma käesoleva aja nõuete kõrgusel ja suutma ette valmistada sellekohaseid aktsioone.

Millised asutused oleksid võimalised kandma sellist keskendatud võitlust? Meie oleme harilikult harjunud, et poliitilised esindused — parlament — annavad välja sellekohased seadused ja seega on küsimus lõpetatud. Paraku pole see nii, ka poliitilises elus tuleb palju võidelda, et üks või teine seadus üldse ellu tärkab. Praeguses rahvaesinduses on tööliskonna poliitiline esindus sootuks nõrk, et sealtkaudu saavutada vajalist kaalu ja survet tööliskonda huvitavate seaduste läbiviimiseks. Järelikult lasub kogu selgitus- ja surumistöö tööliskonna vabadel asutustel, kes peavad nende seaduste läbiviimiseks tegema kõik võimaliku.

Tööliskonna sellekohasteks asutusteks tuleks lugeda ametiühinguid, kus küsimused leiavad vajalist sõelumist ja ettevalmistust kui ka propagandat. Harilikult on selle ülesande teostajaks ametiühin-

gute keskus — keskliit — kes koondab üksikute ametiühingute seisukohad üldiseks tervikuks. Üksikul ametiühingul oleks selline töö käinud ülejõu vajaliste spetside ja aja puudusel. Kahjuks on meil Keskliit ülemineku-ajajärgus ja valmistab ette vaid küsimusi, mis seoses üleminekuiga normaalolukorrale, kuna seaduste esitamise ja väljatöötamise eel- tööd on sootuks tagaplaanil — vähemalt pole meie seda kuulnud kolme aasta jooksul. Loota tuleks, et varsti siin asi muutub paremaks.

Seepärast suurem töö lasuks siin Tööliskojal kui käitisvanemate keskasutusel, olles tihedalt seoses ka ametiühingulise liikumisega ja selle seisukohtadega. Tööliskoja ülesandeks ongi olla nõuandjaks selliste seaduste elluviimisel, mis ei takista Tööliskojal iseseisvalt välja töötamast ja esitamast ka tööliskonda puutuvaid seaduseelnõusid vastavatele ressooridele.

Seega on tööliskonnal võimalus oma avalike asutuste kaudu alustada võitlust sotsiaalseaduste laiendamise eest. Kui ametiühingute Keskliit kord asetatakse normaalsele alusele, s. o. muutub ametiühingute autoriteetseks esinduseks, siis nende kahe suure asutuse ühisel jõul on võimalik saavutada paremaid tulemusi kui see oli senini võimalik.

NUMBRI SISUS:

Sotsiaalpoliitika arengu võimalusi
Ametiühingulise kaadri küsimusi
Väljarändajate kapitalid trükitööstuses
Tööliskojale valiti uus koosseis
Üüride tõusust, vanade kindlustamisest ja
tööpuudusest
Trükitööstus ja sõjaaegne majandus
Meie organisatsioonidest
Ääremärkused
Teised ametiühingud
Tehnilised uudised
Välismaine ringvaade
Kirjut maailmast

Ametiühingulise kaadri küsimusi

IGA arenev ametiühing peab hoolt kandma selle eest, et tal oleks küllaldane ametiühinglaste võrk, kellele ta saab igas olukorras toetuda. Sellise kaadri iseloomustavaks jooneks on: 1) ametiühingulise liikumise põhialuste tundmine, 2) liikmeksjäämine igas raskes olukorras ametiühingu elus, 3) propaganda ja mõjutamise oskus teiste kaastöölise suhtes, 4) küllaldane administraatori kogemus ja oskus suhtlemises ametiühingust väljaspoolsete jõududega ja 5) poliitiline haridus seisukohtade võtmisel.

Inglise vana ametiühinglane Clynes peab iga tubli ametiühinglase eelduseks: 1) hea diplomaat, 2) riigimehelik pilk, 3) hea raamatupidamise tundja ja 4) hea kõnemees.

Nagu näeme, ühtuvad need vaated igas suhtes. Ja selliste võimetega varustatud isikute rohkus loobki ametiühingule kaadri mõiste, mis viivad ametiühingu läbi majandusliku võitluse ja läbi paksu ning vedela.

Sellele tuginevadki hinnangud ühe või teise ametiühingu tegevuse hindamisel, kuna ametiühingu kassa ja majanduslikud ressursid luuakse selliste kaadrite olemasolul, mitte aga ebateadlike hulkade abil.

On tõsiasi, et ükski ametiühing ei saa hiilata suure ametiühingulise kaadri olemasoluga ja paljudel on seda õige napilt. Aga ka kaadris endas on veel küllalt nõrku ja puuduliku ettevalmistusega inimesi. Ja nii võib ametiühing olla ikkagi hädaohu piirkonnas.

Võiks tuua mõningaid näiteid ametiühingulise kaadri nõrkustest.

Mitte tundes ametiühingulise liikumise ajalugu, mõni andunud ühingu kaadri liige kujutab ametiühingut mingi kindla ja lõpliku suurusena, mis peab püsima igavesti. Unustatakse sealjuures, et ametiühing on vaid vahend, mitte aga siht võitluses. Siht on — parandada töö- ja palgaolusid ühiskonna majanduselus võimalike ressursside täielise kasutamiseni. Praeguses ühiskonnas on need ressursid veel suured ja seepärast esineb ametiühing vahendina selles võitluses. Kui aga palga- ja töötingimused on maksimaalselt saavutatud, siis on ka ühiskondlik majandusstruktuur põhjalikult muutunud. Kaob see ühiskondlik klass, kes pidas oma käes osa neid reserve, mille võitmiseks ametiühing töötas ja ilma milleta ta osutus mõtetuks ja üleliigseks.

Nagu ülaltoodust näeme, suundub ametiühinguline liikumine koos tööliikumisega lõpliku sihi poole. Töölispartei — kui poliitiliste koonduste — ülesandeks on vaid kergendada ja kiirendada toi-

muvat protsessi, legaliseerides ametiühingute piüdeid rahva heaolu nimel. Puuduliku ettevalmistusega kaadrimees ei tea kõike seda ja jääb kramplikult kinni ametiühingu tugevuse särke, kujundades sellest ebajumalat.

Meil on paljugi neid, kes kõnelevad halvustavalt igasugustest -ismidest, ilma et nad nende tähendusest oleksid õiget pilti loonud. Need eksivad juba algul kaadriinimese mõiste vastu: neil pole riigimehelikku pilku ega seega ka tulevikku.

On osa inimesi, kes peavad vajalikeks eriti suurte rahareservide kogumist ametiühingu kassasse, keeldudes kõigist kulutustest organisatsiooni elus. Need inimesed uppisid raha särke, unustades algul seatud põhimõtted: suured kassareservid võimaldavad suuremat ja hoogsamat tegevust. Neil inimestel ununes tegevus ja silmade ette jäi kinnistähena: suur kassareserv, mida vaja iga hinna eest kaitsta ja jumaldada. Selge, et need inimesed pole administraatorid.

Kolmas liik inimesi on need, kes rahuldavad ametiühingu piirides toimuva kultuuritegevusega ja võtavad hingega osa kõigist ringide ja sektsioonide tööst. Muud osa nad ei pea väärseks ega mõjuvaks liikmeskonna organiseerimisel. Need inimesed kujundavad endast anekdootilist don Quijotet, kes pidas kallima eest võitlust tuuleveskitega. Neil on kallimaks sektsiooni või ringi tegevus, majanduselu veskitiivad aga peksavad valjemalt kui piik üksiku käes.

Võiks tuua veel paljugi näiteid. Kõik nad tõendavad hädaohtu uppuda ühte spetsiifilisse töösse ja seekaudu kaotada kaadrimehe piiritlevad mõisted. Ülaltoodud näited tahtsid vaid tuletada meele, et kaadrimees kasvab koos kõigi nõuetavate omadustega ja huvidega, muidu ta pole kaadrimees, vaid võib positsiooni omamisel ametiühingu tegevuses tõkestada üldist edukäiku.

Uued põhikirjad käes

Siseministerium registreeris kõikide ühingute põhikirjad ja need saadeti välja ühinguile. Seega ühingud hakkavad tööle uute määruste alusel. Vanad juhatused täidavad seni oma ülesannet uue põhikirja alusel, kuid kuu aja jooksul põhikirja kättesaamise ajast arvates tuleb kutsuda kokku ühingute peakoosolekud, kus valitakse ametisse põhikirjapärane uus juhatus. Liidu juhatusel on selleks aega kaks kuud.

Soome Trükitööliste Liidu XII kongressilt

Pilt kujutab Soome Trükitööliste Liidu XII kongressi üldvaadet. Kongress peeti Helsingis 19.—20. juunil 1939 ja sellest võttis osa liidu esindajana liidu esimees Eduard Ruul. Pildil näeme esiplaanil kongressil viibinud välismaiste külaliste lauda. E. Ruul (vasakult neljas) istub kõrvuti Rootsi esindaja Nils Wesseliga

Väljarändajate kapitalid trükitööstuses

Eestis, nagu Lätiski, teostub praegu sakslaste väljarändamine Saksamaale. Kõik saksa soost kodanikud, kuigi nende hulgas ka Eesti alamad, on kutsutud alustama uut elu sakslaste võidetud Poola maaosades ja jätma maha igivanad elamiskohad Eestis. Loomulik, et selline väljarändamine teostatakse silmas pidades väljarändavate sakslaste majanduslike huve Eestis ja püütakse kõik varandused viia uuele kodumale, kas neid koha peal realiseerides või jättes ettevõtteid ja varandused hooldamise alla, kuni pole teostunud nende mahamüümine teistele.

Seepärast huvitab meid küsimus, kas trükitööstuses on suured väljarändavate sakslaste kapitalid ja kui võrd kannatab trükitööstus selliste kapitalide äravoolu all. On selge, et kapitali väljaviimisel jääb ettevõtte seisma ja selle tulemuseks oleks tööstise vallandamine.

Kui suurtööstuses — nagu Lutheris, Eesti Paberi A/s. jt. — sakslaste osatähtsus kapitali osas on suur, siis eesti trükitööstus viibib palju õnnelikumas olukorras. Trükitööstus oma sünnilt on küll tihedalt seotud sakslastest ettevõtjatega, kuid aeg on toonud domineerivale seisukohale eestlastest trükitöösturid ja eesti kapitalid. Praegu võib sakslaste kapitaliga töötavaid ettevõtteid trükitööstuse alal lugeda

vaid sõrmedel. Meie suurskääritised — „Päevaleht“, „Ühiselu“, „Vaba Maa“ — kes üksi moodustavad juba koos Riigitrükikojaga ligemale $\frac{1}{3}$ trükitööstusest, on puht eesti kapitaliga töötavad ettevõtteid ja eestlaste juhtida. Nendele seltsib veel rida teisi suuremaid ja vähemaid trükikodasid ja polügraafiaetevõtteid.

Sakslaste juhtimisel ja nende kapitaliga töötavaist ettevõtteist võiks nimetada vaid käitisi: Eestimaa A/S, „Ligra“, Lampe & Co, „Hansa“ ja Hoerschelmanni käitised jne. Kas neid veelgi on mujal linnades, on raske öelda — igal juhul pole selliste ettevõtete arv kuigi suur. Ülanimetatud ettevõtteist tuleks suurimaks nimetada Eestimaa A/S trükikoda, kuna teised on vähemad. Kui nende omanikud peaksid likvideerima need trükikojad, siis haaraks tööpuuduse hädakoht umbes 100 inimest. Õnneks pole siiski selliseid väljaveateid olemas. Eestimaa A/S trükikoda peab küll pürama oma tegevust iga päev ilmuva ajalehe „Revalsche Zeitung“ seismajäämisega ja sakslasist kundede kadumise, kuid trükikoda on kohaldatud ka teiste tööde vastuvõtmiseks ja tellimiste täitmiseks. Kõige halvemal juhul võiks vaid oodata, et aktsiapaketid vahetavad omanikke. Lampe & Co ettevõtja reisib

tagasi Saksamaale ja seepärast tuleb arvestada ka siin ettevõtte tegevuse pidurdust. Igal juhul — nagu kuulda — ei taha vana omanik ettevõtet niipea likvideerida ja kasutab opteerimisele antud ajapikendust. Võib-olla õnnestub trükikojal vahetada peremehi — pealegi on see trükikoda üks vähemaid.

„Ligra“ kannatab juba pikemat aega tööpuuduse all, mida kutsusid esile Eestis toimunud psühholoogilised ja majanduslikud murrangud majandusalal, mis andsid hoobi kõigile litograafiaetevõtetele tööde vähenemise näol. Ka tema omanikud on ära reisinud, ja kui ettevõtetele ei leidu uut peremeest, siis

on ta sunnitud halva majandusliku olukorra tõttu oma ukсед sulgema. Kas senine omanik tahab leida teid ettevõtte tegevuse jätkamiseks, selgub lähimas tulevikus. Hoerschelmanni trükikoda on õige väike ja selle tööliste arv pole nimetamisväärne.

Nii oleks siis üldpilt sakslaste kapitalide tähtsusest trükiteöstuses. Nagu sellest näha, pole sakslaste äraminek kuigi suure mõjuga trükiteostusele. Suurem mure on meie kodumaa trükiteostuse turuga, kuna kaudselt sakslaste kapitalide kadumisega võib väheneda nende ettevõtete poolt antavate trükiteostuste tellimiste arv.

Tööliskojale valiti uus koosseis

2. oktoobril s. a. lõppesid Tööliskoja uue koosseisu valimised. Lõpptulemusena üleriikliku konverentsi poolt valitud toimkonna soovitusnimekirjast pääses Tööliskoja koosseisu 29, kuna 1 pääses sisse opositsioonilisest nimekirjast. Üldse on Tööliskoja koosseisus 30 liiget. Uude koosseisu kuuluvad:

Kaevandusist — Jurtom, Kauks, Schlossmann, trükiteostusest — Kurvits ja Koplus; tekstiilteostusest — Ado, Saar, Ankrovits, Turk, Kivisalu ja Kadakas; puuteostusest — Vettman ja Kaasik; transpordist — Petrov, Saul, Hansman ja Kings; metallistidest — Laane, Petree ja Andresson; nahateostusest — Pihlak; omavalitsusetöölisi — Metsvald, Kongas ja Puhkur; paberiteostusest — Aun; toidu- ja maitseainete teostusest — Leinat ja Aarma; keemiasteostusest — Raidma; kehakatte- ja pudukaubateostusest — Helde ja Kimberg. Omavalitsusetöölisest esindajad on ühtlasi ka ehitustööala esindajad — järelikult haaravad nad ka ehitustööstuse.

Kohtade järgi on esindus Tallinnal, Narval, Tartul, Pärnul, Kohilal, põlevkivi rajoonil ja raudtee töökohtadel üleriigilises ulatuses.

Kõik ülaltähendatud liikmed on enamuses ka ametiühingute tegelased — seega Tööliskoja koosseis koosneb peamiselt organiseeritud töölisist.

Seepärast ei tule kuidagi lugeda, nagu oleks saanud ametiühinguline rinne lüüa, viies läbi vaid 1 kandidaadi. Tegelikult võitis töölisvanemate ja ametiühinglaste rinne, kuna teine pool varustas end ülekohtusel viisil ametiühingute pitseritega ja oma lüüasaamisega tahtis vaid kiskuda ametiühingute nime ja mõju alla. Kahju vaid, et leidub seesuguseid tegelasi, kellelele ametiühingute nime soliidus midagi ei loe ja kes asuvad selle avalikule allakiskumisele.

Valimised möödusid võrdlemisi ägedas vaimus, kuna vastasrinne püüdis maksu mis maksab murda toimkonna autoriteeti ja selle poolt soovitatud kandidaate. Selleks võeti isegi üle terve rida toimkonna

kandidaate, sundides neid andma loobumisallkirja toimkonna nimestikus kandideerimiseks. Õnneks selliseid pehmeks tehtud mehi leidis vaid üksikuid ja toimkonnal oli kerge nende asemele võtta uusi. Sellega ühtlasi aga ebaõnnestus vastasrinde aktsioon toimkonna nimekirja lõhkumiseks. Need inimesed, kes olid algul võetud toimkonna nimekirja ja hiljem sellest loobusid pressi teel, jäid välja ja neil oleks põhjus revideerida oma seisukohti oma õpetajate suhtes. Igal juhul on nad sisse veetud, kuna toimkonna nimekirjas olles oleks nad kahtlemata saanud enamuse ja pääsenud esindama töölisi Tööliskojas. Nüüd aga, halva mängu ohvriks sattudes, jäid nad eemale, aidates kaasa vaid segaduse ja lõhestamise tööle. Olgu siinjuures meele tuletatud, et Tartu Töölisühingute Keskliidu juhatus nõudis Tallinna Trükiteöliste Ühingult Kurvitsa tagasitõmbamist Tööliskoja liikme kohalt, pidades teda mitte küllalt tugevaks jõuks. Tegelikult Kurvits aga tuli esimesele kohale, kui mitte arvestada kolme ühist kandidaati nii toimkonna kui ka vastasrinde nimestikus. See tõendab vaid Kurvitsa tugevat populaarsust tööliskonnas. Sama usalduse osaliseks sai ka Koplus, kelle vastu oli sihitud suur kihutustöö.

Meie ei peata siinjuures selle valimismaterjali juures, mida Tööliskoja valija sai vastasrinde poolt. Need sisaldasid seevõrd laimu, et selle etteotmine oleks äratanud vaid põlastust sellise laimu sepi-sejate vastu. Igal juhul valijad oskasid olukorda õieti hinnata ja vastata kogu sellisele laimukampaaniale otsustava sõnaga.

Tuleks loota, et Tööliskoda uues koosseisus hakkab edukalt täitma neid suuri ja raskeid kohustusi, mis praegune tõsine aeg temale peale paneb. Siin on terve rida küsimusi, mis on võimalik tööliskonna huvides lahendada ja milliste lahendamist võimaldab ka muutunud ühiskondlik kaal tööliskonna suhtes.

Üüride tõusust, vanade kindlustamisest ja tööpuudusest

„Trükitöölise“ toimetusele on saadetud lugejate ringkonnist kirju, milles kurdetakse praeguse erakorralise ajajärgu väärnähtuste üle. Kuna selliste kirjade avaldamine viiks pikale, samuti need kirjad sisaldavad õige krõbedaid arvustusi, siis püüame neid avaldada vaid lubataval määral.

1.

...Kas siis tõesti ei leidu abinõusid, et takistada laviinina kasvavat korterihindade tõusu? Leidub hulk majaomanikke, kes kasutavad ajajärgu raskust oma tasku huvides. Oleks nad korterite hindu tõstnud vaid selle summa ulatuses, mis nõuab elukorterite korrashoidmiseks vajalise ostetava materjali kõrgenenud hinnavahe, oleks see veel mõistev. Ometigi pannakse korterile kaks ja kolm krooni kuus üüri juure. See teeks 8-korterilise maja juures juba üsna mõnusa summa kuus — vähimalt 20 krooni. Maja remontimisel ka kallinenud hinnavahe ei tee sellist summat välja ja nii lõikab majaperemees konjunktuurist oma taskule.

Asja tuleb võtta ka teisest seisukohast: raskel ajal peavad kannatama kõik kodanike kihid. Tööliskond maksab seda lühendatud tööaegadega ja vähenenud palgaga, samuti kallinenud elutarvetega — puud, või jne. on pidevalt hinnas tõusnud. Kuidas oleks siis majaperemehel õigus hoida või koguni suurendada oma tulusid niikuini vaesestunud tööliste arvel. Kas siis tema kohta ei kehtigi raske aeg. Ometigi ei tee keegi siin tõkestusi majaperemeeste algatusele.

Oleks vaja, et vastavad asutused algataksid kiire korras üüriseaduse kehtimapanekut — majaperemehed tuleb võtta hooldamisele, kui nad ei mõista aega ja arvestavad vaid isiklike kasusid. Valitsus on reguleerinud tööstust, ta peab reguleerima ka äritsemist korteritega. Luues vastava korteriüüri normi meie olude kohaselt ja seades sisse karistuse sellest mittekinnipidamise korral, oleks võimalus majaperemehi ohjeldada.

2.

...Aeg oleks uuesti esile tõsta meie sotsiaal-seaduseandluse parandamise võitlust ja seda eeskätt vanade ning invaliidide toetamise seaduse läbiviimise näol. Meie, trükitöölised, toetame oma kolleege vabatahtlikult oma summadest, vaatamata viletsale ajale ja kehvale tulule. Riigil peaks jatkuma selliseid summasis enamal määral. Omal ajal kõneldi, et meie riigi rahalised reservid on vajalised riigikaitse kõvendamiseks. Siis me ei teadnud, mis meiega tulevikus tehakse või kes osutuvad peale-tungijaiks, kes kaitsjaiks. Et panna meie võimalikke vaenlasi meid arvestama ja luua julgeolekut riigi-

piirides, selleks vajati põhjenduste kohaselt tugevat relvajõudu. Nüüd, olukorra muutudes, on meie tuleviku teed juba ette kindlaks määratud. Venemaa on sõlminud meiega kaitselepingu ja lubab anda varustust ja relvi ning hoida meie riigi territooriumil oma sõjalaevastiku ja lennuväe baase. Et meie sõprus Venemaaga on täielik, seda tõendab juba nende sõjalise jõu lubamine meie riigi piiridesse. Järelikult pole meil Venemaa suhtes hädaohu karta. Saksamaa omakorda omab meiega lepingu mittekallaletungi kohta ja on saanud uueks sõbraks Venemaale. Neil ei ole praegu ette näha tülioluseid küsimusi. Seega ka Saksamaa pole meid, keda meie peaksime arvestama vaenlaste leeris. Ega ole seda oletada ka meie lähimatest naabritest Balti mere ümbruses. Kui see kõik on nii ja meie oleme garanteeritud kaitse suhtes suure Venemaa poolt, siis milleks peaksime raiskama suuri summasis relvadele, kuna eesti kodanik peab enda arvel kärpimisi tegema rahapuudusel. Minu arusaamise kohaselt tuleks meil siin teha täispööre rahva eluliste vajaduste rahuldamiseks — sellega paneksime meie kodanikku rohkem armastama oma kodumaad kui mõni relv. Pealegi pole sellel relval ka enam suurt tugevust — oleme selleks liig piiratud, et võidelda meist suurema jõu vastu, vähemad jõud juba kallale ei tiku.

3.

...Sõda küll pole, aga tööd on väheseks jäänud — juba mitmed trükikojad kurdavad töö vähesuse üle ja osalt on hakatud teostama lühendatud tööaegadega. Ometi pole trükitööstus alasid, mis peab vedama kaupu ekspordiks üle mere. Kõik toodang läheb peamiselt siseturule. Põhjendatakse seda erakorralise ajaga — ärid ei julge teha uusi kapitalimahutusi ja loobuvad tarviliste trükingute avaldamisest. Samuti pidurdab ärisid ka majanduslik külg — rahapuudus. Näiteks — ajakirjade alal on näha vähenemise tendentsi, litograafia eriti on puudutatud sellisest nähtusest. Kannatab ka tsinkograafia ja mitte vähesel määral ka trükiosakond. Kogusummas jääb töö tegemata ja trükikoda teenistusest ilma. Seetõttu on tulnud ette juba töölt vallandamisi. Peab algatama võitlust, et praegusel erakorralisel ajal ei hakataks enam edasi ratsionaliseerida tööstusi. Nii poleks praegu vajaline muretseda automaatpealepanijaid, samuti pole vaja muretseda uusi ladumasinaid. Olemasolevad masinad suudavad küllaldaselt täita meie vähenenud tööturgu. Trükitööstuse elustamiseks oleks aeg vajaline, et lastakse vabamaks ka trükingute avaldamise võimalus. Praegune kord on kaunis keeruline ja trükingute — eriti perioodiliste — alal tuleb täita suur

Trükitööstus ja sõjaaegne majandus

NAGU igas tööstusharus, nii tuleb ka trükitööstuses üle elada raskusi, mida kutsus esile sõjalaolukord Euroopas. Juba mitmes trükikojas kurdeti, et ei saada enam teha välistellimisi, mida seni tehti. Olgu selgitatud, et mõned välismaised kirjasused kasutasid eesti trükitööstuse madalaid tööhindu selleks, et lasta trükkida oma raamatud Eestis, ja siis kujundas selline tehing teatud trükitööde ekspordi välismaile. Siiski selliste tellimiste hulk kogu meie trükitööde hulgas oli väikese tähtsusega ja eesti trükitööstus on suunatud peamiselt siseturu nõuete täitmiseks. Järelikult selliste tööde ärajäämise tõttu võib kannatada vaid väike kontingent töötegijaid.

Teine küsimus on kodumaiste tellimistega. Firmad ei taha paigutada oma kapitali trükitööde alla, piirdudes vaid hädavajaliste trükingute tellimistega. Niikaua kui firmad pole raskustes omal tööalal, püüab selliste trükingute hulk normaalsetes piirides. Kui aga hakatakse tunda pigistust, siis loomulikult lükatakse trükingute tellimised paremale ajale, mis võib kutsuda esile ka töö vähenemist trükikodades. Juba praegugi mõned tööstusharud, eriti ekspordi alal töötavad, tunnevad raskusi ja peavad kokku tõmbama ning seepärast vähendavad nad ka oma trükitööde tellimisi. Samuti kaob ebaselges olukorras ka ettevõtlikkus perioodiliste kui ka mitteperioodiliste trükingute tellimiseks kapitali vähesuse kui ka kokkuhoiu mõttes.

See avaldab mõju niihästi ladumise alal töötaajale kui ka teistele kutsealadele. Eriti võivad kannatada lito- ja tsinkograafia, kes peamiselt elavad just selliste ajakirjade ja illustreeritud trükingute sisustamise najal. Juba praegugi on mõned litoograafiad kokku tõmbamas ja vähendavad esialgu nädalalas töötamise aega, minnes lühendatud töö-nädalale. Seekaudu loodetakse alal hoida kvalifitseeritud tööliste kaadrit kuni paremate aegadeni.

Äga ka ladumise alal on tööpuudust tunda. Ühingu statistika näitab mõningate töötute juure-

formaalsus, ja sedagi tehakse sageli asjata: luba ikkagi ei saa. Iga maa, kus on ilmnenud kitsendused ajakirjanduse alal, on kannatanud eriti trükitööstuse osas. Meie pole küll seda nähtust tunda saanud, majandusliku elustumise tõttu, aga majanduse tagurpidiminekul hakkab see kohe mõju avaldama. Vastavad organisatsioonid seadku endale sihiks — lastagu vabamaks ajakirjandus, kuna tema tähtsus pole mitte ainult vaimse arengu mõttes, vaid ta aitab suurel määral alal hoida ka trükitööstust. Seekaudu saavad inimesed tööd ja leiba.

tekkimist kui ka tööliste nõudmise pinge vähenemist, mida ei tule arvestada kui sügishooaja nähtust, vaid kui puht trükingute vähenemisest tingitud. On trükikodasid, kus ladumise alal, ka masinaladu alal, on õige vähe tööd. Ühingud peavad olema ette valmistatud suurematele kulutustele töötute toetamise alal.

Mis puutub trükkimise classe, siis siin pole veel tunda suuremat tööpuudust ja suvel otsiti koguni trükkijaid Kuigi pinge on vähenenud, siiski jätkub ka seniste tellimuste täitmiseks tööd. Võib aga siiski kujutada, et kui senine ladu on trükitud ja uut tuleb vähe juure, siis ka trükkimise alal hakkab end ilmutama tööpuuduse tont. Trükkimise alal on töötute arv suurenemas eriti pealepanijate osas, kuna mõned trükikojad on end tehniliselt täiendanud ja seadnud masinatele automaatpealepanijad. Juba praegugi on ühingute juures juba kroonilise tööpuuduse all kannatavaid pealepanijaid, kuna neid enam juure ei nõuta.

Peab hakkama seetõttu tõsiselt otsima teid siseturu mahu tõstmiseks. Üheks selliseks teeks oleks meil ergutada trükisõna ilmumist ja ajakirjade kui ka ajalehtede ilmumisele nõrgema kontrolli seadmine ja kergendatud ilmumislubade andmine. On ju tõsiasi, et trükitööstus kannatab kõige rängemini seal maal, kus trükisõna on pidurdatud. Kas sel alal saaks saavutada edu, on raske öelda, kuna meie valitsus loeb Eestit viibivat erakordsetes aegades ja seepärast peab teostama valjemat trükisõna kontrolli. Igal juhul tuleks siiski ka siin püüda lahendust leida.

Võiks veel arvata, et erakordne sõjalaolukord Euroopas pea raugeb ja majandus jätkab oma hariliku rada. Väljavaheteid selleks on siiski vähe, kuna sellekohased riigid on läinud otsustavasse võitlusse, mis peab lõppema ühe või teise poole hävimisega. Ja selline mahamurdmine pole mitte lihtne ning nõuab aastaid, nagu nägime endises maailmasõjas. Järelikult majanduslikud raskused ja ekspordifirmade piiratud kaubateed jäävad veel püsima ning seega püsib ka kogu meie majanduselule hädadoht töötada alla loomulikku pinget.

Äeg kohustab, et tööliikond omaks kaalu ja tugevust ühiskonnas. Üheks abinõuks sel alal on tugev ametiühing. Kolleegid, värvake ka mitteilikmed ühingutesse!

Meie organisatsioonidest

Karbitöölised organiseeruvad

21. septembril peeti ühingu ruumes karbitöölise organisatsioonide koosolek, millele ilmus hulk karbitöölisi mitmesugustest Tallinnas asuvatest karbi- ja papitööstustest. Koosolek oli kutsutud kokku ühenduse aktiivseid organisatsioonide karbitöölised trükistööstuse alla, kuna nad on seoses polügraafia-käitistega ja paljude trükikodade juures töötavad ka paberitööstuse osakonnad.

Ühingu sekretär A. Offenbach kandis ette selgitava kõne karbitöölise organisatsioonide tarvidusest ja võimalustest, mida pakub ühing igale organisatsioonile karbitöölisele. Seejärel peeti läbirääkimisi.

Läbirääkimistel selgus, et karbitöölistel on trükistööstuse alal kõige viletsamad palga- kui ka töötingimused. Paljudes kohtades ei anta puhkust ja töölised on palgatud päeviti tööle, sageli tehes ka tunnitööd. Karbitööstuste omavahelise võistluse tõttu püütakse töölise palku hoida madalal, et seega võistelda teiste käitiste tööde hindadega. Loomulik, et siinjuures pingutatatakse töölisi suuremale viljakusele, seades sisse tükitöö süsteemi.

Üheks töölise palkade madalashoidmise põhjuseks tuleb lugeda ka seda, et pannakse vähe rõhku töölise oskusele, ja kui oskustööline tahakski parandada oma palka, siis öeldakse: teie oskusega töölisi võime saada suurema vaevata ja kui palk ei meeldi, siis võite minna. Seepärast oleks hädasti vaja ka karbitööstuse raskematele aladele luua oskustöölise kutse, milleks tuleks nõutada vastavas seaduses norm. Praegu oskuskarbitöölised kutset ei saa vastava seaduse puudumise tõttu. Liidu juhatus ongi astunud sellekohaseid samme möödunud aastal, kuid siis lükkas kutseoskuse nõukogu ettepaneku tagasi. Käesoleval aastal tuleks uuesti korrata kutsetunnistuse nõudmist.

Palga- ja töötingimuste alal tuleks esialgu läbi viia need alammäärad, mis saavutati trükistööstuses mees- ja naiskarbitöölise kohta. See tõstaks karbitöölise palkade keskmist taset ja parandaks tublisti töötingimusi. Et seda saavutada, selleks tuleks ühingul organiseerida võimalikult kõik karbitöölised.

Keegi koosolekust avaldas kahtlust, kas puhttrükistööstuse alal töötajad tahaksidki võidelda karbitöölise taseme tõstmise eest. Kõneleja seletas, et

trükistöölised loevad end kõrgemal seisvaks ja vaatavad karbitöölisele üle õla. Selgitati, et see on väärtarvamine ja nii võis käituda vaid mõni üksik isik. Organisatsioon ei tee vahet töölise vahel ja näeks heameelega ka karbitöölise organisatsioonist, kuna seekaudu tõuseb ühingu tähtsus ja seisukoht polügraafia töölisel. Et karbitöölised siiski oleksid rohkem seotud ja neile avaneks võimalus rohkem käsitleda spetsiaalala küsimusi, selleks võiks ühingu juures asutada eri sektsioon, mis käsitaks vaid karbitööstuse küsimusi ja kannaks seisukohad ette ühingu juhtivale instantsile. Koosolek lõppes sooviga, et karbitöölised hakkaksid aktiivselt organiseeruma (Tallinnas on ligi 400 sellel alal töötajat), ja pandi südamele igale karbitöölisele ise tulla ühingusse kui ka tõmmata kaasa oma töökaaslast.

Pilte ühingu ajaloo

Ühingu juhatus on juba ammu algatanud piltide kogumist ühingu ajaloo, asetades need sellekohasele albumi. Seekaudu tahetakse elustada piltide ja üksikute tegelaste ülevõtete näol ühingu ajalugu. Kahjuks ühingu enese arhiiv sisaldab võrdlemisi vähe selliseid pilte ja kahtlemata on neid palju ühingu liikmeil ühe või teise sündmuse puhul võetuna. Seepärast ühingu juhatus pöördub kõikide liikmete poole palvega annutada ühingu albumile sellised pildid, tarbe korral ühingu juhatus ostab need liikmeilt.

Oleks vaja järgmisi sündmusi tähistavaid pilte:

- 1) Ühingu tegevuse ajal (1917—1935) olnud ühingu juhtivate tegelaste näopildid.
- 2) Ühingu ürituste puhul (koosviibimised, peod, väljasõidud jne.) tehtud grupivõtted.
- 3) Kõik muud pildid, mis kuidagi aitavad siduda ühingu tegevust üldsündmustega.

Ühingu juhatus loodab, et nii mõnelgi kolleegil on säilinud säärased pilte ja nad ei keeldu neid andmast edasi ühingule. Albumis nad säiliks ja päranduksid ka tulevastele põlvetele, jäädes aga liikmete kätte kaotaksid nad oma väärtuse ja häviks.

Ühingu ruumide avaõhtu

16. septembril teostus ühingu ruumides pidulik aktus ühingu ruumide tutvustamiseks liikmeile ja sügishooaja avamiseks. Ühingu juhatus koos kultuurtoimkonnaga töötas välja vastava aktuse kava, ja peab märkima — kaunis õnnestunult. Kokku tuli ligi 200 ühingu liiget ja ühingu ruumid tundusid üsna kitsad olevat selle hulga mahutamiseks. Igal juhul saadi siiski hakkama, ja kuigi osa inimesi pidi leppima aktusel seisukohtadega, siiski ei rikkunud see koosolijate meeleolu.

Aktus avati orkestri avamarsiga, mille järele ühingu esimees August Rebane tervitas kõiki kokkutulnuid uutes ruumides. Järgnesid tervitused teistelt organisatsioonidelt — kutsed olid saadetud vaid trükitööstuse alal töötavatele organisatsioonidele. Esimesena tervitas trükitöösturite poolt ühingu esimees A. Veiler, kes märkis head vahekorda tööandjate ja töölise ühingute vahel. A. Veiler märkis, et nüüdsest peale lahendatakse küsimused trükitööstuse üldlähtekohast väljudes, ja see on õige tee edaspidisel töötamisel. Tervitusi ütlesid veel esindajad trükitööstuse juhtide ühingust ja litograafide ühingust. Tartust oli kohal kolleeg O. Koplus, kes andis edasi tartlaste tervitused.

Järgnesid uuesti orkestri ettekanded, soololaulud ja näiteringi ettekanne. Meeskoor esitas samuti oma laulupalad. Kõik ettekanded leidsid elavat heakskiitu.

Ühingu naisring oli hoolt kannud karastavate jookide ja teevee eest ühes vastavate võileivakestega.

Nii möödus aktus pärasise tantsuga ja omavahelise jutuarjamisega kuni hilisööni, jättes kõigile osavõtjatele meeldiva mulje.

G. Rattas'e 25 a. ameti juubel

„Vaba Maa“ trükikojas töötav laduja Gustav Rattas pühitses septembris 25 a. ameti juubelit, misuguse tähtpäeva puhul kaaskolleegid õnnitlesid juubilarit. G. Rattas on tegev Tallinna Trükitöölise Ühingu usaldusmehena kui ka „Vaba Maa“ käitisevanemana, kuuludes seega aktiivsete töölisestegelaiste perre. Sel puhul soovime omalt poolt juubilarile tema tähtpäeva puhul kõike head.

Bridžiring

reorganiseeriti ümber ja valiti uus juhatus. Teatavasti bridžiringi tegevus jäi soiku möödunud aastal. Nüüd tahetakse uuesti asuda aktiivsele tööle, korraldada võistlusi jne. E. Punaselt Ristilt paluti soodustatud hinnaga mängukaarte.

„Revalsche Zeitung“ kinni

Ühenduses Saksa vähemusrahvuse ümberasutamisega Poolasse on päevakorral ilmuvate saksa-

keelsete perioodiliste väljaannete seisma jäämine, kuna lugejate kontingent kaob. See tähendab uuesti trükitööde arvu vähenemist. Tallinnas iga päev ilmunud „Revalsche Zeitung“ on annud seni hulga tööd — seisma jäämisel oleks see raskeks kaotuseks Eestimaa A/S trükikoja jaoks.

Karbitöölise sektsioon. asutatud

16. oktoobril peeti ühingu ruumes karbitöölise — ühingu liikmete — sektsiooni asutamise koosolek, millisel koosolekul otsustati valida 7-liikmeline sektsiooni juhatus. Juhatuses ülesandeks oleks edaspidi karbitöölise küsimuste arutamine ja sellekohaste ettepanekute väljatöötamine ning ühingu juhatusel esitamine. Ühtlasi loodetakse seekaudu tihendada kontakti karbitöölise keskel ja luua neist ühine pere.

Koosolekul puudutati ka kultuuritöö küsimusi karbitöölise keskel, mille kohta tehti ka vajalisi otsuseid.

Karbitöölise sektsiooni juhatus moodustati 7 Tallinnas asuvast karbitööstuse käitistest.

Õiendus

Eelmises „Trükitöölises“ oli märgitud, et Pihlaka käitis kuulub karbitööstuse liiki. Olgu siinkohal õiendatud, et käitis tegutseb köitmise ja joonimise alal.

Uusi liikmeid

Ühingu juhatus võttis vastu uusi liikmeid: 6. septembril — 3, 24. septembril — 16, 4. oktoobril — 5. Seega kokku 24 uut liiget. Enamus neist on karbitöölised.

Teade

Tallinna Trükitöölise Kutseühingu meeskoor on seni edukalt tegutsenud. Nii käidi möödunud hooajal Soomes, võeti osa Tartu ja Pärnu laulupidudest, on saadetud kõiki kolleege nende viimsel teekonnal, esinetud liikmete laulatusil ning juubelisünnipäevade puhul äratuslauludega. Edasi on esinetud ühingu aastapeol, aktusil kultuurhommikul, korraldatud omavahelisi koosviibimisi jne.

Nagu ülaltoodust nähtub on koori tegevus paisunud õige hoogsaks ja laialdaseks. Et tegevust selles suunas veelgi arendada, võtab koor algal hooajal vastu uusi lauljaid kõikidesse häälerühmadesse.

Seejuures loodab meeskoor, et iga lauluarmastav ühinglane astub kohe koori liikmeks, aidates tõhusalt sooritada koori üritusi.

Meeskoor töötab pühapäeviti kella 10—12 ühingu ruumes, Pärnu 17—2, hr. Laurimaa juhatusel. Igal harjutuspäeval on pool tundi tasuta hääleseadet Tallinna suuremate kooride hääleseadja ja Estonia ooperisolisti hr. Karl Ots'a poolt.

Meeskoori juhatus.

Laekur Rakverre

Ühingu laekur A. Schönberg viibis 10. septembril Rakveres, kus ta revideeris sealset ühingu usalduskohta ja õiendas vajalisi tehinguid ühingu kohustuste alal. Sealse olukorraga jäädgi rahule.

Ühingu elektripliit

Kuna ühingu uues korteris puudub köök, kuid koosviibimiste ja einelaua korraldamiseks on hädasti vaja pliiti, siis ühing muretsses elektripliidi. Samuti muretsetakse ühingu 50 tooli ja 100 joogi klaasi.

Uueks usaldusmeheks

„Ühiselu“ trükikotta tagasiastunud A. Siideri asemele valiti kolleeg J. Gornoi. Loodame, et usaldusmeeste vahetus trükikojas ei too muutust senisesse vahetorkorda trükikoja tööliste ja ühingu vahel. Ühtlasi peame tänu avaldama A. Siiderile näidatud kohusetruuduse pärast ühingu asjade ajamisel.

Usaldusmeeste koosolek

Pärast suvevaheajaga oli Tallinna töökodade usaldusmeeste nõukogu juhatus kokku kutsunud järjekordse koosoleku ühingu uutesse ruumidesse 5. oktoobril s. a.

Usaldusmehi oli ilmunud koosolekule järgmistest töökodadest: Päevaleht, Riigitrükikoda, Biek, Edu, Tohver & Ko, Kiiirtrükk, Ühiselu, Estotrükk, Pihlakas, Hansa, Dresselt & Krik — kokku 15 usaldusmeest.

Enne aruandeid kohtadelt valiti uus juhatus järgmises koosseisus: Jänes, E. — esimees, Janson, A. — abiesimees; Ruut, O. — sekretär; Sari, V. — abisekretär ja Ney, A. — ametita liige.

Aruannete järgi selgus, et praegu on tööturg keskmine.

Ehk küll ammu pandi maksma normipalgad, leidub veelgi töökodasid, kus need ei ole maksvad. Nii ei saa veel „Edu“ töökojas kõik töölised normipalka.

Väga tervitatav nähtus on, et usaldusmehed võtavad oma ülesannet tõsiselt; näiteks Pihlaka usaldusmees, kes lühikese ajaga on suutnud organiseerida ühingu ridadesse 21 uut liiget.

Koosolek otsustas järgmised ülelinnalsed usaldusmeeste koosolekud pidada iga kuu esimesel esmaspäeval kell 19.

Järgmine koosolek on 6 novembril 1939. aastal kell 19 õhtul Pärnu mnt. 17—2. Juhatus loodab, et järgmisest koosolekust võtab osa rohkesti usaldusmehi, et saaks ülevaate, kuidas on Tallinnas trükite töölised.

Juhatus.

Ühingu koosolek

Tallinna Trükite tööliste Kutseühingu liikmete era- korraline üldkoosolek peetakse pühapäeval, 29. oktoobril s. a., kell 11 hommikul ühingu ruumes, Pärnu mnt. 17—2. Koosolek on kokku kutsutud ühingu uue põhikirja ja selle põhikirja rakendamise juhtnõuude alusel ühingu juhtivate organite valimiseks.

Päevakorras:

1. Koosoleku avamine.
2. Valimised: a) kutseühingu esimees, b) juhatuse, c) revisjonikomisjon, d) Eesti Trükite tööliste Kutseühingute Liidu nõukogu liikmed.

*

Ühingu põhikirja § 22 alusel peetakse samades ruumides ja sama päevakorraga ½ tundi hiljem uus koosolek, kui väljakuulutatud ajaks pole kokku tulnud vajalik arv liikmeid. Põhikirja § 25 alusel kutseühingu esimehe valimisest võivad osa võtta vaid need liikmed, kes vähemalt üks aasta olnud kutseühingu liikmeks. Juhtivatesse organitesse võidakse põhikirja § 18 alusel valida vaid neid ühingu liikmeid, kes vähemalt 24 aastat vanad, oskavad riigikeelt, tööharus töötanud vähemalt kolm aastat ja olnud liikmeks vähemalt kaks aastat. Samuti ei tohi nad olla karistatud poliitiliste süütegude eest.

Juhatus.

Näiteringist

Ühingu näitering avab oma talvise hooaja pühapäeval, 29. okt. s. a., kell 7 õhtul Raua tän. algkoolis A. Mälgu komöödiaga „Vaese mehe ututall“.

Läti seltsi saal, kus näitering seni esines, ei suutnud nii näitlejaid kui ka pealtvaatajaid küllaldaselt rahuldada, nii oldi sunnitud paratamatult uusi ruume otsima.

Kõige vastuvõetavamaks osutus Raua tän. algkool, mille näitelava võimaldab juba suuremaid ja väärtuslikumaid lavateoseid ette kanda.

Uute ruumide üürimisega suurenevad etendusega seoses olevad kulud õige tunduvalt (enne saal kr. 10.—, nüüd kr. 35.—).

Näiteringi juhatus otsustas pääsmete hinda mitte tõsta, lootuses, et senine poolehoid näiteringile veelgi suureneb ja iga ühinglane meie ühingu kultuurilise töö edustamisele igati kaasa aitab.

Ühtlasi loodab näiteringi juhatus, et liikmed, kes tegeliku näitetöö vastu huvi tunnevad, näiteringi liikmeks astuvad.

Edaspidisest repertuaarist võiks nimetada: Kaarel Irdi rahvatükki „Põllöövi perenaine“, mis tuleb ettekandele novembri keskpaigas. Nimetatud näidendiga on ring suvel mitu korda maal esinenud.

Detsembri lõpus valmib n.-ringil esimene suurlavastus, laulumäng „Reedu-poiss ja Liisi“, F. Helindi muusikaga. Nimetatud laulumäng tuleb näiteringi ja T.-ü. „Oma“ segakoori ühise tööna. Loodevastasti ei keela oma abi ka meie ühingu salong-orkester.

Pärast jõule on kavas esmajoones lavale tuua Maksim Gorki „Põhjas“, Erik Laidsaare „Moodne kihlus“ ning A. Tammanni „Kasuisa“.

Kõik need ilusad kavad on läbiviidavad ainult siis, kui meie ühingu liikmeskond täie andumusega meie tööd teetab.

R. P.

Näitering

esitas linna koolivalitsusele palve saali üürimiseks Raua tänava algkoolis vähimalt 6 korraks kuni kevadeni. Selles saalis korraldatakse näiteringi etendusi. Praegu on teadmata, kas saali saab.

Ühingu juubelpildid

Tallinna Trükitöölise Ühingu 15 a. kestusjuubeli pildid on saadaval ühingu hinnaga 1 kroon tükk. Pilte on järel vähesel määral.

Tähelepanuks liikmetele

Liikmete ja uasldusmeeste tähelepanu juhitakse sellele, et liikmemaksude õiendamise on igal kolmapäeval kella 18—22.30 ja laupäeval kella 15—17-ni.

Teistel päevadel maksude õiendamist pole.

Rakverest

Iseseisev ühing

Rakveresse rajati iseseisev trükitöölise kutseühing, mille juhatus valiti ajutiselt Tallinna ühingu poolt. Iseseisva ühingu asutamine toimus pärast seda, kui siseministeerium keeldus Rakveret registreerimast Tallinna ühingu piirkonda. Teatavasti Virumaal on juba Narva trükitöölise ühing ja Tallinna ühing oleks tunginud sel korral Virumaa territoriaalpiirkonda. Kuna aga Rakvere kolleegide üleviimine Narva alla oleks mitmes suhtes raskusi tekitav, siis otsustati Rakveresse asutada iseseisev ühing. Uus ühing peab oma peakoosoleku 5. novembril s. a., millisel peakoosolekul valitakse ametisse korraline juhatus ja vastavad juhtivad organid. Ühingu uus põhikirja on juba käes.

Sakslaste äraminekust

Rakveres kõneldakse nii mõndki. Esiteks Rakvere muutub täiesti lagedaks sakslastest ja kohale jäävad vaid need, kes kuidagi pole saanud sellekohast arasõidu luba. Korteritest on praegu juba nii mõnedki välja üürida, kuid need on suured ja kallivõitu.

Keegi sakslasest äramineja põletas oma raamatukogu, arvates, et ega neist ei osata lugu pi-

dada. Samuti lasksid mõned sakslased maha hõbuseid ja tõukoeri, kuna kaheldi: ei tea, kelle hooleks need loomad satuvad. Kah omamoodi loomasõbralikkus!

Vägede läbimine kuga Rakverest oli jaamas näha uuendust. Seal, kus kuningas jala käib, ripus juba paberileht: для мужчин (meestele). Aja märk!

Napsivendadel pole jaamas midagi teha — ei saa õlut ega viina. Seda tuleb otsida nüüd linnas.

Sekretär Rakveres

Liidu sekretär A. Offenbach käis Rakveres, korraldades Rakvere ühingu asutamisega seoses olevaid küsimusi. Määrati kindlaks uue ajutise juhatuse koosseis ja korraldati võlavahekorde vana ühingu. Uus ühing peab iseseisvat kassat alates 16. oktoobrist 1939.

R. Tänava trükikoda täiendas kirju

Rakveres asuv R. Tänava trükikoda ostis hiljuti partii uusi kirju, ostes neid Tallinna trükikodadelt.

Organiseerimise alal

Rakvere kolleegid loodavad juurekasvu uute liikmete näol. Praegu on veel nii mõnigi kolleeg organiseerimata. Tuleks mõista, et praegune aeg kohustab kõiki organiseeruma ühingu ümber.

Trükitööstuse raskusi Čehhi protektoraadis

Čehhoslovakkia lagunemisega ja Böömi- ning Määrimaa Saksamaa osaks liitumisega protektoraadi nimetuse all on ka sealne trükitööstus sattunud Saksa üleriikliku Tööfrondi kontrolli alla. Kuidas nendes oludes on trükitööstus ikka siplemas raskustes, sellest kirjutab tasalülitatud „Gutenberg“, märkides trükitööstuse raskusi ning otsides teid sellest pääsemiseks. Võiksime siis puudutada mõningaid mõtteid selles ajakirjas ilmunud artiklist „Der Weg zur Gesundung“:

Trükitööstusele raskuste sünnitajaks on: trükitööde valmistamine igasuguse hinna eest, teiste trükikodade püüded tõmmata endale töid madalamate tasude eest ja tariifist mittekinnipidajate trükikodade terav konkurents.

Oleks tarviline, et ajal, kus kõik töölisorganisatsioonid sulatati ühte, ka trükikojad painutataks ühise tariifi alla ja kaotataks konkurents tariifist mittekinnipidajate trükikodade poolt, teiseks aga oleks võimalik ka neile trükitöölisele korraldada kollektiivleping. Oleks vajaline riiklike ja ühiskondlike asutuste tähelepanu juhtimine sellele, et nad annaksid teha trükitöid vaid korralikesse trükikodadesse ja loobuksid laialt levinud paljundusaparatuuride kasutamisest.

mille algus oli jaanuarikuus, jõuti nüüd pikkade vaheaegade järele lõpule viia. Esimeseks tuli A. Preis 4 punktiga, kes võitis jäävalt töandja poolt annetatud auhinna — kristallvaasi — ja ühingu poolt malendid. Teiseks tuli A. Saarmäe 3 punktiga, võites kohvri ja kolmandaks F. Lipp 2 punktiga.

Osavõtjaid oli võistlusest 5, mis on ka loomulik ühingu vähese liikmete arvu kohta. Kuna nüüd on Valgast lahkunud mitmed malemängijad, siirdudes teistesse linnadesse ametikohtadele, siis jääb Valgas edaspidi sääraste võistluste korraldamine küsitavaks.

Trükitööline eksamikomisjoni liikmeks

Tööstusliku Kutseoskuse Ameti ühe alatise liikme kohale Valgas on määratud trükitööline Jaan Meister. Selle kandidatuuri esitasid Valga kolleegid kevadel Kutseoskuse Nõukogule, kes ka kinnitas sama trükitöölise eksamikomisjoni alatise liikme kohale.

See on juba teine trükitööline samal kohal, kuna eelmisse koosseisu kuulus samuti meie kolleeg. See näitab jälle trükitöölise head organisatsiooni, kelle liikmed on võinud teiste isikute ja ametiasutiste usalduse ja poolehoidu.

Iseseisev ühing

Tartu Trükitöölise Ühingu astus samme senise Valga osakonna iseseisvaks ühinguks kujundamiseks ja sellekohane põhikirja esitati siseministeeriumile kinnitamiseks. Seega Valga kolleegidel avaneb võimalus töötada Tartu ühingu sõltumatult.

Sotsiaalpoliitika

Tallinna haigekassa

lõpetas uue suurejoonelise maja ehitamise, mis asub Tõnismäe ja Hariduse tänava vahelisel maa-alal. Majja paigutatakse apteek, ambulatooriumid ja kantselei, vabastades senisest majast ruume. Teise majja jääb vaid haigla, kus oli tunda suurt ruumikitsikust. Maja ehitamine on suur edusamm, kuigi sellega ühenduses kasvab haigekassa võlakooormatus. 30. septembril toimus maja valmimise puhul pidulik aktus, kuhu kutsuti külalistena ka Tallinnas asuvate suuremate ametiühingute esindajad. Tallinna Trükitöölise Ühingu esindas August Rebane.

Õnnitleme haigekassat suure edusammu puhul ja sooviks oleks, et haigekassa saaks rahuldada kõiki töölisi nende nõuete piirides.

TRÜKITÖÖLISTE ühingute põhikirjad on muudetud ja juhatused tegutsevad uute põhikirjade alusel antud võimupiiri ulatuses. See ulatus on kaugelt suurem kui seni.

Mõned kolleegid naeravad: noh, kuidas küll saab toime ühingu esimehe ja juhatuse liikmete valimisega, kuna need peab kirjalikult esitama vähemalt $\frac{1}{4}$ koosolijaist. Sealjuures iga koosolija võib anda oma soovitusi vaid ühele kandidaatide esitamiskirjale.

Võtame, näiteks, esimehe valimise.

Seni andis selle ametimehe juhatus enda kerkelt. Nüüd peab seda tegema peakoosolek. Oletame, et pannakse ette 3—4 kandidaati. Kas peavad siis need kandidaadid ise jooksma koosoleku ajal ringi ja koguma endale vajalist neljandikku allkirju. Ja kas üldse on võimalik üksiku poolt esitada kandidaadi nime allkirjade korjamiseks? Järelikult esimehe kandidatuur allkirjutatud kujul peab olema varutud juba koosoleku eel, et seda esitada hääletamiseks. Aga kuipalju on vaja siis allkirju, kuna on teadmata koosolekule tulevate inimeste arv ja sellest neljandik hääli? Nii, et pole midagi teha — allkirjad tuleb koguda koosoleku ajal — mis sellest, et aega raisatakse — viia läbi valimised.

*

EESTIS on uus valitsus — senine Eenpalu valitsus oli ametis poolteist aastat ja lahkus uue olukorra kujunemisel Ida-Euroopas. Kui vaadelda senist ajajärku, siis tööliskonna olukorras pole jõutud kuigi palju edasi sotsiaalpoliitilisel alal. Statistilised andmed kõnelevad küll töömahu suurenemisest, kuid elukalliduse tõusuga on väheke tõusnud palgad oma ostujõult veelgi kaotanud 1935. aastaga võrreldes. Pole senini teostatud ka vanade ja invaliidide kindlustamist ega ole ka haiguskindlustuse alla viidud terve rida tööharusid. Vastavad kavad olid küll olemas, kuid tegelikku ellu veel viimata. Praegu viibime olukorras, kus tööstused kaebavad tööpuuduse üle ja esineb vallandamisi.

Mis teeb uus valitsus — on raske öelda. Peab silmas pidama, et valitsuse koosseis oma meeleolult kuigi palju ei muutunud ja kindlasti jätkab ta oma eelkäija rada. Tahaksime siiski uskuda, et hakatakse panema rõhku ka sotsiaalpoliitiliste küsimuste lahendamisele, kuna praegune aeg võimaldab sellekohast suunda.

Nõukogu kokku

Liidu juhatus otsustas kutsuda kokku 26. nov. s. a. liidu nõukogu koosoleku uue põhikirja alusel. Sellega oleks täidetud vastava seaduse nõue — uue põhikirja alusel peab liidu juhatus kutsuma kokku nõukogu kahe kuu jooksul. Liidu juhatus sai kätte uue põhikirja 7. oktoobril ja sellest ajast peale loetakse liit asunud uuele alusele.

Liidu juhatus otsustas ühtlasi teha teatavaks ühingutele, et nad saadaksid liidu nõukogu koosolekule iga 50 või selle osa liikmete pealt 1 esindaja, nagu see sündis varemalt ka liidu kongresside puhul. Praegu kuulub liidu alla 8 ühingat.

Nõukogu astub kokku kell 10 hommikul Tallinna Trükitöölise Kutseühingu ruumes, Pärnu mnt. 17—2. Päevakorras on järgmised küsimused:

- 1) Avamine ja tervitused
- 2) Valimised: liidu esimees, liidu juhatus ja liidu revisjonikomisjon
- 3) Ühingute kodukordade küsimus
- 4) Töövõtjate Kutseühingute Keskliidu küsimus
- 5) Töö- ja sotsiaalpoliitilised küsimused
- 6) Tekkinud küsimused.

Mis saab vanadest liikmeraamatutest?

Uue põhikirja alusel on liidu uueks nimeks Eesti Trükitöölise Kutseühingute Liit. Seepärast peavad muutmisele tulema kõik pealdised, mis kannavad endist nime — Eesti Trükitöölise Liit. Liidu liikmeraamatud on varustatud sellekohaste pealdistega ja seepärast liidu juhatus otsustas ka neid muuta. Et mitte liikvelt kõrvaldada seniseid liikmeraamatuid, mis seoses raha- ja ajakuluga, otsustas liidu juhatus igasse liikmeraamatusse kleepida endisele nimele pabeririba pealdisega — Eesti Trükitöölise Kutseühingute Liit. See oleks palju praktilisem ja mitte palju tüli valmistav. Templid ja kirjalpanketid tulevad siiski uuendamisele ja vanade asemele tellitakse uued.

Ühingud korraldagu peakoosolekud

Kuna uued põhikirjad on ühinguil käes, siis ühingud on kohustatud 1 kuu jooksul põhikirja kättesaamisest arvates, korraldama ühingu peakoosolekud uute juhtivate organite valimiseks. Oleks soovitatav, kui kokkukutsutavatel koosolekutel võetakse päevakorda liidu nõukogu liikmete valimine.

Kutseühingud

Siseministeriumi nõudmisel pidid kõik meie senised ühingud muutuma ümber kutseühinguks. Nii, näiteks, muutub Tallinna Trükitöölise Ühing Tallinna Trükitöölise Kutseühinguks. Samuti peab

Eesti Trükitöölise Liit muutuma Trükitöölise Kutseühingute Liiduks. Mõistagi toovad sellised ümbernimetamised kaasa raskusi ühinguile ja liidule. Tuleb muuta kirjalpankette ja templeid. Samuti peaks muutma ümber liidu senised liikmeraamatud, kuna need liikmeraamatud kannavad pealdist — Eesti Trükitöölise Liit. Liidu juhatus ei taha siiski võtta tarvituselt neid liikmeraamatuid, vaid lahendab selle küsimuse sõna — kutseühingute — lisamisega vanadesse liikmeraamatutesse. Vastasel korral tuleks trükkida ümber kõik raamatud ja see tooks endaga kaasa niihästi rahalise kulu kui ka ajakaotuse (liikmeraamatuid on antud välja üldse üle 1000).

Liidu nõukogu ülesannetest

Liidu juhatus kutsus 26. novembril kokku nõukogu koosoleku liidu juhtivate organite valimiseks ja jooksvate päevaküsimuste otsustamiseks.

Valida tuleb uus liidu esimees ja juhatus. Liidu esimees valitakse eraldi ja kandidaate esimehe kohale seatakse üles kirjalikult vähemalt $\frac{1}{4}$ nõukogu koosolekust osavõtjate poolt. Praegu kuulub liitu 8 ühingat, kes kokku annavad 22 nõukogu liiget. Häälõigusega võtavad osa liidu nõukogust liidu juhatuse liikmed. Seega oleks liidu nõukogu koosolekust osavõtjate arv 31.

Juhatuse valimiseks seatakse kokku kandidaatide nimestik kas $\frac{1}{4}$ nõukogu liikmete või liidu esimehe poolt allakirjutatuna.

Liidu revisjonikomisjon valitakse senise korra alusel.

Teiseks tuleksid arutusele ühingute normaalkodukorrad, mis täpsustavad asjaajamise korda ühingutes kooskõlas põhikirjaga. Liidu juhatus töötab välja need kodukorrad ja saadab ühingutele seisukohtade ja paranduste esitamiseks.

Eri küsimusena on võetud Töövõtjate Kutseühingute Keskliidu asi. Omal ajal liit otsustas lahkuda Keskliidust, kuna Keskliidu tegevus oli ebanormaalsel alusel. Nüüd tulevad Keskliidu juhtivad organid valimisele vastavalt põhikirjale ja seega luuakse Keskliidus korrapärane tegevus. Liit tahab kanda vastutust kogu eesti organiseeritud tööliskonnaga Keskliidu edaspidise tegevuse eest ja seepärast tahetakse astuda uuesti korraldatud Keskliidu liikmeks.

Veel on nähtud ette töö- ja sotsiaalpoliitilised küsimused, kus püütakse selgusele jõuda liidu tuleviku töö üle niihästi palgaolude parandamise kui ka töömahu suurendamise suunas.

Nagu näeme, pakub liidu nõukogu koosolek küllaltki tähtsaid arutlusaineid ja võib loota, et need kõik lahendatakse trükitöölise traditsioonide vaimus.

ametiühingud

Puutöölised

hakkavad edaspidi kuuluma vaid oma alal kutseühingusse, asutades selleks iseseisva ühingu ja tarviduse korral liidu. Seni kuulusid nad ehituspütöölise ametiühingusse. Normaalpõhikirjade registreerimisega ei peetud sellist moodust vajaliseks ja lubati registreerida vaid lahus töötavaid ühingu. Nii on ka ehitustöölised sunnitud asutama uue ühingu ja vana ühine ühing kaob seega ametiühingulisest elust. Olgu muide öeldud, et mööblitöö alal teostub organiseerumine samuti iseseisva ühingu kaudu. Seega puutööstus organiseerub kahes harus — õppinud töölised (tiserid) ja õppimata töölised (vineeri- ja kastitööstuste töölised).

Sadamatöölised

asutasid üleriikliku ulatusega ametiühingu ja kaotasid seni töötanud kolm iseseisva põhikirjaga ametiühingut. Neist oli kaks Tallinna sadamas ja 1 Pärnus. Edaspidi üleriiklik ametiühing koosneb vaid kahest osakonnast — Tallinnas ja Pärnus — kusjuures Tallinna kaks ühingut sulavad ühte osakonda. Olgu siin lisatud, et ühinemine teostus kõikide ühingute soovil, kuna seekaudu tahetakse saavutada suuremat lõgijõudu edaspidises võitluses palga- ja töötingimuste eest võitlemisel.

Toidu- ja maitseainete ametiühing

kannatab vist kõige rohkem uutele normaalpõhikirjadele üleminekul, kuna ta tahetakse vastavalt mitmesugustele tööharudele jagada iseseisvateks kutseühinguteks. Nii kujunevad kompeki-, tubaka-, leivatöölise jne. ühingu. Edaspidine selle tööstusharu tugevus oleneb loomulikult, kuivõrd suudetakse igale lahkunud alale anda küllalt teovõimelisi juhte, kes viiksid iseseisvaks saanud ühingut edasi.

Tekstiiltöölised

üleriigilise ühingu juhatus tagandati sisekaitse ülema poolt täies koosseisus. Asemele nimetati ajutised juhatause liikmed, kes viivad läbi ühingu ümberkorraldamise uuele alusele. Nagu motiivides seletatakse, oli ühingu juhatus tegutsenud põhikirja nõuetest mööda minnes. Kahju, et säärased juhataste tagandamised leiavad aset, kuna selle all kannatab tekstiiltöölise organiseerimine ja võitlus paremate töö- ja palgatingimuste eest. Peab silmas pidama, et tekstiiltöölise organiseerimise alal valitseb juba rida aastaid korrapäratus. Ühingu on elanud läbi juba kaks juhataste tagandamist, mitu sekretäride vahetamist jne. See pole organisatsioonilisele tööle mitte kasuks olnud.

Spordiosa

Trükikodadevahelised kergejõustikuvõistlused

Septembris peeti Tallinna Trükitöölise Ühingu spordiringi korraldusel kergejõustikuvõistlused Tallinna staadionil, millest võttis osa hulk võistlejaid — Tallinna trükikodades töötavaid ühingu liikmeid. Tagajärjed osutusid järgmisteks:

Hüpped:

Kolmik — H. Himma (11.50), V. Sibul (11.10), Prunfeldt (10.95).

Kaugus — Himma (5.99), A. Napp (5.56), Sibul (5.25).

Kõrgus — Himma (1.60), Napp (1.55), Sibul (1.40).

Heited:

Oda — Prunfeldt (41.60), Veski, Sibul.

Ketas — Himma (35.41), Tedre (31.26), Mootse (29.65).

Kuul — Himma (12.15), Sibul (11.35), Mootse (11.13).

Jooksud:

100 m — Sibul (11.8), Gern, Prunfeldt.

400 m — Sibul (56.2), Gern, Villig.

1500 m — Sibul (5.03), Villig (5.16), Prunfeldt (5.32).

Teatejooks 100+200+300+400 m — Prunfeldt, Villig, Kõverik ja Sibul („Vaba Maa“ meeskond).

Individuaalselt tuli hüpetes esimesele kohale H. Himma („Ühiselu“) 18 punktiga. Jooksudes tuli esimesele kohale 18 punktiga Sibul („Vaba Maa“). Heidetes 14 punktiga tuli esikohale Himma. Parimaks võistlejaks osutus Sibul, kes kogus igalt alalt 42 punkti, Himma jäi teiseks 32 punktiga ja kolmandaks Prunfeldt („Vaba Maa“). Trükikodade järgi päris esimese koha 87 punktiga „Vaba Maa“, teiseks „Ühiselu“ 54 punktiga ja kolmandaks „Päevaleht“ 24 punktiga. Riigitrükikoda kogus vaid 15 punkti.

Trükitöölised—ETK 0:2

Trükitöölise, Krulli ja ETK kätiste vahelises karikaturniiri sügisvoorus kohtasid esimesena trükitöölised ja ETK.

Tasavägises mängus, kus esimesel poolajal oli kerges ülekaalus ETK, läks ETK juhtima 1:0. Teisel poolajal läks mäng hoogsamaks ja ETK värav oli sageli hädas, kuid õnn oli ETK meeskonna poolt. Poolaja lõpul saavutas ETK veel teise värava.

Trükitöölised—Krull 0:5

Selles mängus trükitöölised esinesid nõrga meeskonnaga. Karm ja Kaleviste olid haiged ning Kass ei tahtnud teha saapaid poriseks.

Esimesel poolajal oli mäng tasavägine ja lõppes 0:0. Teisel poolajal väsis trükitöölise meeskond ja poolaja lõpul saavutas Krull järjest 5 väravat.

Tehnilised uudised

Fotograafia 100-aastane

1939. aastal möödub sada aastat sellest, kui Louis Mande Daguerre (1787—1851) täiendas oma menetlust seevõrra, et tal õnnestus luua alused tänapäeva fotokunstile. Daguerre ehitas oma kaamera camera obscura põhimõttel, millega töötas juba omal ajal Leonardo da Vinci. See on kasutamist leidnud juba 18. sajandi maalrite ja joonistajate poolt, kes püüdsid maastikke sellekohasel seadeldisel jäädvustada. Daguerret juhtis, mõte, et mattklaasil saabuvat pilti mehaanilisel teel klaasile jäädvustada. Olgu muu hulgas öeldud, et samal ajal katsetas tema kaasmaalane Niepce sama-suguste võtetega, olles juhitud litograafiakunsti leiutaja Alois Senefelderi kogemustest. Kui meie tahaksime pihitseda tänavaaastal mõlema kuulsa mehe mälestust, siis seda kogu suure ulatuse tõttu, mida on võtnud tänapäeva tehnika ja keemia. Mida tänapäev võib fotoaparaadiga ja objektiiviga saavutada, see ületab igasugused ettekujutused. Fotokunst on annud aluse filmile ja juba see annab tõendust inimvaimu suurest mõõtmatuses. Kõike seda vaid ühe sajandi jooksul. Pole midagi imes-tada, et uued leiutused tulevad vanade asemele. Seda kõike võlgname neile kahele mehele — nad panid aluse sellele leiutuste seeriale.

Kes teeb päevalehte?

Harilik lugeja ei või ette kujutada, mil moel sünnib tänapäeva ajaleht. Kuigi ajalehtede trükkijad võimaldavad ka laiemale publikule aeg-ajaliste ekskursioonide ja näituste kaudu tuua lähemale ajalehe sünni, ometi laiem publik jääb sellest teadmatusse. Kõigepealt ajalehe lugeja ei saa iialgi ülevaadet, kui suur personaal inimesi on vajaline, et anda iga päev ilmuvat ja värske-ta uudistega varustatud ajalehte. Prantsuse ajaleht „Paris Soir“, milline on Prantsusmaal kui ka välismaal tuntumaid lehti, toob selleks mõningad se-ltused. Iga ajalehe järjekordne number on koostöö saavutus, millest võtsid osa: 100 toimetajat, kaas-töölisi ja reporterit, peale nende töötas 6 toime-tuse sekretäri, 40 telefonisti, 20 stenograafi, 20 foto-graafi, 2 lendurit, 12 autojuhti, 10 mootorratturit, 20 masinaladajat, 7 pealkirjade ladajat, 11 murd-jat, 28 stereotüüpõõri. Trükkimine sündis kolmel suu-

rel rotatsioonil, mille juures oli tegevuses vastav tehniline personaal. Kui võtta arvesse veel ajalehe laialikandjad, post jne., siis saaksime veelgi hulga inimesi juure. Kõik need inimesed töötavad selleks, et armas lugeja saaks vaid üks päev värske lehe, et järgmisel päeval sellest tunda juba igavust ja oodata uut.

Nii sünnib igapäevane vaimutoit — päevaleht.

Tööliskojast

Töölisvanemate

ja ametiühinglaste koosolek peeti 9. oktoobril Tall. Trükitöölise Ühingu ruumes. Sellest võttis osa ligi 150 inimese ümber, olles seega arvukaimaid selle-taolisi koosolekuid. Päevakorras olid referaadid koja tegevusest ja praegustest sotsiaalpoliitilistest ülesannetest ning aruandeid töökohtadelt.

Vastuvõetud resolutsioonides, milliseid oli hulk, rõhutati praeguse aja tungivat nõuet töölishuvidele vastutulemiseks, samuti erakorralise aja kitsenduste kaotamist. Avaldati rahulolemist Eesti-Nõukogude Vene pakti sõlmimisega ja nõuti kodanike põhi-seaduslike vabaduste kindlustamist.

Koosolek oli üldiselt üksmeelne, kuigi väike osa Tööliskoja valimisil läbikukkunud tegelasi katsus teha väikest opositsiooni.

Rahvusvahelised keskused

Sekretariaadi koosolek

peeti 28. septembril 1939. a. Bernis ja sellel koos-olekul arutati järgmisi küsimusi:

Võeti teadmiseks mitmesuguste kongresside ja nõupidamiste tulemused. Eriti avaldati headmeelt rahvusvahelise trükitöölise kongressi töö õnnestu-misest, milline kongress peeti Kopenhaagenis Taani trükitöölise korraldusel. — Hollandi ja Taani lii-dud teatasid oma liikmete nimes, kes võtavad osa laiendatud sekretariaadi koosolekust. Taanist on valitud kolleeg Hellberg ja Hollandist Ponstein. Sekretariaadist lahkunud liikmele Nils Wesseli-le avaldati tänu kaugaegse töö eest.

VÄLISMAINE ringvaade

SEPTEMBRIKUU jooksul kadus suurriikide hulgast Poola, muutudes üsna tähtsusetuks puhverriigiks kahe vägeva suurriigi — Saksa- ja Venemaa — vahel. Oleme kaugel sellest, et tunda mingit kahjurõõmu või parastust selle suure lüüasaamise puhul Poola patriootidele. Tahaksime vaid peatuda nende psühholoogiliste põhjuste juures, mis aitasid kaasa Poola 40-miljonilise rahvaterviku lagunemisele juba esimeste sõjahoopide juures.

Poola võimukandjad pole mitte suutnud luua ühtlaselt töötavat ja vaimustunud rahvaste peret oma suurriigi piires. Eriti said tunda kõva kätt Poola mitmesugused vähemusrahvused — enamikus valgevenelased ja ukrainlased, aga ka juudid. Nende hariduse edendamise eest rahvuskeeles ei hoolitud, nende nõudmised maeti või suruti maha, minnes kuni jõu tarvitamiseni jne. On arusaadav, et vähemusrahvuste juures ei saanud tekkida kuigi palju sümpaatiat keskvalitsuse vastu. Teiseks oluliseks rahva tervikluse lõhkujaks tuleb lugeda võimukandjate teravat käitumist teisitimõtlejate vastu. Omal ajal tehti seda mitmesuguste parteide ja nende tegelaste tagakiusamisega, millest tulenesid mitmesugused protsessid ühes kaebeluste surnukspeksemisega ja millistest protsessidest omal ajal tehti palju juttu ka välismaises ajakirjanduses. Tagakiusatavad, kui neil oli selgroogu, ei alistunud, vaid kibestusid ja rahvasterviklusest polnud juttu kuni viimaste aegadeeni. Oma naabrite suhtes välispoliitilisel alal on Poola keskvoim osutanud samuti ebasümpaatset käitumist ja see ei toonud Poolale mitte juure aupäist ja poolehoidu, kuigi see Poola šovinistidele ehk pakkus vaimustust. Nii seati omal ajal väikesele Leedule ultimatum, mille Leedu pidi vägivaldalt alistudes vastu võtma. Nii rutati omal ajal Tšehhoslovakkia jagamise ajal kiiresti raskuses siplevalt Tšehhoslovakkialt ära võtma tema riigi piiridesse kuuluvaid linnu ja maid. Nagu näeme, on Poola võimukandjad käitunud vägaagi halvasti nii sisepoliitilisel kui ka välispoliitilisel alal ja see on aidanud Poola sisemist vastupanu nõrgestada.

Poola näitest peaksid õppima kõikide riikide valitsused, kes tahavad alla suruda rahva enese-

avaldust ja kasutada meetode, millised sihivad humaansuse hävitamisele.

NÕUKOGUDE Venemaa otsustas vallutada laguneva Poola idapoolsed maakonnad — Valge-Venemaa ja Ukraina. Selleks saadeti üle piiri relvastatud väeosad ja väikeste kokkupõrgetega vallutati kogu ülaltähendatud maa-alad. Kokkuleppel sakslastega on Venemaa praeguseks piiriks joon Ida-Preisist alla lõunasse, n. n. Curzoni liini alusel. Seda olid nõus omal ajal andma inglased rahuläbirääkimistel venelastega.

Juba eelmises numbris märkisime, et venelased tahtsid lõigata tekkinud Euroopa sõjas vaid kasu, sõlmides sakslastega pakti ja jäädes erapooletuks. Nüüd astutud samm Poola jagamiseks oli tal võimalik ilma raskusteta, kuna sakslased kandsid suuri ohvreid Poola armee purustamiseks ja selle jõuetukstegemiseks. Teiseks aga kujunes olukord, kus venelased pidid realiseerima oma püüded, kuna Poolas polnud enam autoriteetset keskust ja venelastega suguluses olevatel rahvastel — valgevenelastel ja ukrainlastel — oleks tulnud kanda kõik sõja kaotanud riigi raskused ja rõhumised. Seepärast vallutatigi nimetatud maa-alad, leides sealset elanikkonna poolt sooja vastuvõttu. Muidugi oli see samm võimalik vaid sakslaste järeleandmise tõttu milleks juba varem igaks juhuks kokku lepiti. Sakslased tegid sellise järeleandmise vaid eeldusel, et seekaudu saavutatakse venelaste erapooletus, teiseks aga oleks sakslastel raske kaitsta võimaliku kallaletungi puhul vallutatud Poolat senises ulatuses. Sakslased vajavad oma jõudu maadluseks Inglismaa ja Prantsusmaaga ja seepärast oli tarvis rahu iga hinna eest Venemaaga. Lubades seda rahu Venemaa vaid lõikas kasu, liites suure territooriumi enda külge ja tasudes seega 1918. a. kaotuse Visla jõel.

Tellige ja levitage

„TRUKITÖÜLIST“

KIRJUT maailmast

Omavalitsuste valimiste tulemusi

Oktoobri keskpaigu lõppesid üle maa linnade ja valdade omavalitsuste valimised. Need valimised on tähtsad sellepolest, et nende kaudu saab luua pilti laiemate masside meeleoludest ja varetetud senise töö hindamiseks. Teiseks aga omavalitsustel on kaunis suur tähtsus tõsta rahva sotsiaalseid probleeme, olgugi et omavalitsusel puudub sotsiaalseaduste andmise võim. Volikogudes on ometi võimalik tõsta häält korteriprobleemi, sotsiaalse hoolekande, maksude süsteemi ja rahva heolu korraldamise kohta. Nii on omavalitsuste tegevus suurel määral tõhusaks abiks kogu sotsiaalse elu korraldamisel ja aluste leidmisel.

Peetud valimised näitasid, et tähtsamates tsentrumites ja Tallinnas, kui riigi pealinnas, rahvas usaldab väljaspool rahvarinnet esinenud kandidaate. Lehtedes avaldatud kuulutuste alusel tööliste, haritlaste jne. blokk viis läbi 33 kandidaati teiste 27 vastu — saades seega Tallinna linnavolikogus absoluutse enamuse. Ka Tartus on see samuti sündinud. Pealegi väljaspool blokki olevad kandidaadid ei kuulu kõik rahvarindesse, vaid moodustavad endist veelgi erirühmitusi, nagu Tallinnas majandusblokk jne. Meil on heameel, et Tartu Trükitööliste Kutseühingu juhtivaim tegelane Oskar Koplus sai samuti rahva usalduse ja pääses volikogusse. Tallinnas pole esinenud trükitöölistest kandidaate. Küll pääses linnavolikogusse Herman Lehtmets — meie endine trükitöölisest tegelane — aga praegu on ta väiketrükikojas omanikuks. H. Lehtmets oli samuti demokraatliku bloki kandidaat.

Tallinna linnavolikogusse pääses terve rida meie töölisliikumise tegelasi. Nii näeme seal niihästi Töölislikoju juhtivaid tegelasi kui ka ametiühingute mehi. Olgu siin nimetatud, et volikogusse kuulub L. Metslang (temale kuulub teine koht häälte arvus, esimesel kohal on praegune linnapea A. Uuesson), puutöölistest A. Vender, ehitustöölistest Koovits, nahatöölistest H. Isküll ja R. Jõulu jne.

Näib, et on tekkimas mingi murrang rahva meeleoludes. Muidugi ei saa peetud valimisi pidada

veel täiuslikeks, kuna osavõtt oli liig madal (33%). See on seletatav sellega, et palju kodanikke on üldse pettunud valimistest ja hoiavad end eemale. Igal juhul pole see kuigi hea, eeldades, et rahvas peab olema huvitatud oma asjadest, ja süüdi on siin vaid need, kes oskasid unutada rahva sellekohaseid tundeid.

Uus etapp on läbi. Nüüd minnakse edasi. Tulevik näitab, kui võrd edukalt hakatakse töösse ja kui võimelised tööks on uued omavalitsuste koosseisud.

Liidu rinnamärke

saab Eesti Trükitööliste Kutseühingute Liidult, ta-sudes märgi hinna 1.75 krooni. Märgid on kahe-sugused — kruviga ja nõelaga. Viimased on mõel-dud naisliikmeile kandmiseks. Provintsi ühingute liikmed pöördugu vastavate ühingute juhatuste poole, kes annavad edasi liidule rinnamärkide tel-limised. Tallinnas teostab märkide müüki liidu lae-kur A Schönberg.

Iga organiseeritud trükitöeline kandku liidu rinnamärki!

Käsiraamat kirjaladuajale

on vajaline õpiraamat igale käsiladumist õppivale noorele. Sellealalist kirjandust on eesti keeles vähe ilmunud ja seepärast liidu väljaandel ilmunud käsiraamat on väärtuslikuks materjaliks sel alal. Kõites maksab raamat 2 krooni. Tellida liidult (Tallinn, Pärnu mnt. 17—2).

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmutab 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 17—2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmutab novembris 1939
Käsitöölise saatmise tähtpäev järgmisel num-b-
risse 15. november 1939

Väljaandja: Eesti Trükitööliste Kutseühingute Liit.

R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.

26. oktoobril 1939.